

що. Як би переглядаючи подумки матеріал посібника, студент шукає відповідне, з його точки зору, пояснення запропонованих у завдання фактів.

Отже, такий підхід до організації поточної перевірки знань дозволяє викладачеві не просто з'ясувати ступінь засвоєння матеріалу, але й зрозуміти творчий потенціал окремого студента, побачити глибину розуміння ним матеріалу певної теми та підвищити наукову складову навчального процесу.

Література

1. *Ксенофонт*. Киропедия. — М.: Наука, 1976. — 335 с.
2. Хрестоматія з історії стародавнього світу: У 3-х т. — Т. 2: Греція і елінізм. — К.: Рад. школа, 1954. — 324 с.

Тимченко Ю.В., к.е.н.,
доцент кафедри історії та теорії господарства

НАУКОВА СКЛАДОВА У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Протягом тривалого часу життя основною сферою діяльності людини є навчання. Воно відбувається в загальноосвітніх і вищих професійних навчально-виховних закладах і здійснюється, в основному, в рамках класно-урочної системи. Проте, останнім часом, у вищих навчальних закладах посилення наукової складової у навчальному процесі стає одним із визначальних напрямів сучасної освіти. Під науковістю, як правило, розуміють відповідність сучасним досягненням науки, науковим критеріям, наявність цілісної теорії чи окремих наукових положень. Принцип науковості полягає в доборі матеріалу, який відповідав би структурі певної галузі знань і навчального предмета, специфіці його розділів і тем. Викладача він зобов'язує викладати предмет на підставі перевірених наукових даних, розкривати причинно-наслідкові зв'язки явищ, процесів, подій, новітні досягнення науки, зв'язок з іншими науками.

Навчання у вищому навчальному закладі — складний і багатогранний процес взаємодії викладача і студентів, у результаті чого мають розв'язуватись такі завдання: оволодіння студентами знаннями, уміннями, навичками й методами самостійної пізнавальної діяльності, забезпечення розвитку інтелектуальних можливостей студентів, формування наукового світогляду.

Основне завдання, яке має вирішуватись у процесі навчання, — це забезпечення розвитку інтелектуальних можливостей особистості. Розвинений інтелект становить головне багатство як окремої людини, так і людської спільноти загалом. Як правило, у студента, який закінчив вивчення того чи іншого курсу навчання, з усього обсягу програмного матеріалу залишається в пам'яті лише 5—6 %. Але з цього приводу не варто хвилюватись. Важливо те, якою мірою процес опанування знаннями, уміннями й навичками забезпечив інтелектуальний розвиток особистості, і як вона оволоділа ефективними методами самостійної пізнавальної діяльності.

Провідне місце в навчальному процесі має займати самостійна пізнавальна діяльність студента. Помилкою є зведення навчального процесу до "передачі" знань студентам, "подачі" нового навчального матеріалу, "прищеплення" умінь і навичок. Викладач має організувати діяльність студентів, створювати оптимальні умови, щоб вони самостійно оволодівали знаннями і на їх основі мали змогу формувати уміння й навички.

Процес пізнання розуміють як цілеспрямоване відображення об'єктивної реальності у свідомості людини. Між процесами навчального та наукового пізнання є спільні та відмінні риси. Спільним є те, що вони здійснюються за однаковою схемою: живе спостереження об'єкта навчання чи пізнання — осмислення істотних особливостей і зв'язків цього об'єкта — застосування і перевірка здобутих знань на практиці; обидва мають одну ціль — пізнання істини, об'єктивної реальності; однаково спрямовані на пізнання законів і закономірностей об'єктивного світу.

Відмінні риси полягають у тому, що: а) у процесі навчання студенти не відкривають нові знання, а засвоюють уже пізнані істини; б) під час вивчення певного об'єкта він може бути представлений моделлю; в) у той час, коли на наукове пізнання об'єктів дослідження вчені в окремих випадках витрачають десятки чи й сотні років, то під час навчання на пізнання їх витрачається значно менше часу; г) якщо в процесі наукового пізнання здобуваються нові знання, істинність яких ще треба перевірити, то під час навчання у такій перевірці потреби немає.

Однак студентів необхідно залучати до наукової пізнавальної діяльності, вчити використовувати методи, форми та принципи дослідження, що сприяє формуванню наукового мислення.

Відомий український радянський письменник і педагог В.О. Сухомлинський у своїх порадах учителям писав, що починаючи роботу з учнями, досвідчений учитель намічає на весь період вивчення предмета зміст активної діяльності своїх вихованців. Мета — не тільки вироблення практичних умінь, необхідних у житті й праці, а й активна діяльність учня в системі вивчення предмета, передусім розумове виховання, розвиток думки й мови.

Важливий ще один аспект, який треба враховувати в процесі навчання. Це — оволодіння студентами методами самостійної пізнавальної діяльності. Адже сучасна людина живе і діє в умовах інформаційного буму й інформаційних технологій. Тому процес освіти має перманентний характер: людина повинна навчатися впродовж усього свого життя. А для цього потрібно добре володіти методами навчальної праці, своєрідними інструментами пізнання надбань духовної культури.

Таким чином, два провідні аспекти навчально-виховного процесу в університеті — інтелектуальний розвиток особистості й опанування ефективними методами самостійної пізнавальної діяльності — мають займати провідне місце в системі функціональних обов'язків викладача.

Література

1. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Технологія і техніка шкільного уроку. — К., 2010.
2. Пальчевський С.С. Педагогіка. — К., 2008.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.1. Сто порад учителям. — К., 1976.

Тищенко М.П., к.е.н., доцент кафедри політичної економії обліково-економічних факультетів

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

Важливою складовою якісної вищої освіти розвинених країн світу стає розвиток транснаціональної вищої освіти як активного й ефективного міждержавного співробітництва з метою взаємозбагачення й обміну досвідом.

Основними формами транснаціональної вищої освіти в глобалізованому світовому освітньому просторі є:

1. міжнародне співробітництво між вищими навчальними закладами, зокрема участь університетів у європейських освітніх програмах, що дає можливість отримати європейський досвід роботи, поширити його в своєму навчальному закладі. Університетські грантові програми надають можливість розширити науковий кругозір, створювати спільні міжнародні проекти, одночасно відбувається загострення конкуренції між університетами;

2. індивідуальна мобільність, яка передбачає, академічну мобільність студентів і підвищення кваліфікації та перепідготовки, професійні стажування професорсько-викладацького складу, що здійснюється з освітньою та науково-дослідною метою. Навчання та дослідницька робота закордоном збагачує індивідуальний досвід, удосконалює компетентність, надає можливість дізнатися більше про інші моделі створення та поширення знань, дозволяє розширити мережу контактів і спілкування;

3. мобільність освітніх програм та інституційна мобільність, яка приводить до формування нових міжнародних стандартів освіти, зміцнює міжкультурну і міждисциплінарну комунікацію в рамках реалізації ключової європейської стратегії — освіти протягом життя (lifelong learning);

4. інституційне партнерство, спрямоване на створення стратегічних освітніх альянсів та академічних консорціумів і міжнародних освітніх корпорацій, науково-технічних парків, дослідницьких мереж, що посилює координацію між ринком праці та вищою освітою;

5. інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру й освітніх стандартів, використання новітніх форм забезпечення викладання.

Посилаючись на досвід викладання провідних ВНЗ світу (Центральний Європейський університет (Угорщина), Університет Софі-Антиполіс (Франція), Бергенський університет (Норвегія), Норвезький інститут міських і регіональних досліджень, Технологічний університет (Карлскрона, Швеція), Університет Миколи Ромериса (Литва)) варто розуміти, що сьогодні — це жорстка боротьба професорів за гранти, система оцінювання не тільки студентів, але й наукового рівня викладачів, кожного ВНЗ і постійне вдосконалення форм викладання. Розглянемо деякі форми забезпечення викладання в університетах і наукових установах світового масштабу, які впроваджуються у навчальний процес кафедри політичної економії обліково-економічних факультетів